

Wyrok z dnia 12 maja 1998 r.

II UKN 40/98

Przepisu § 9 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 1983 r. w sprawie zasad obliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego oraz pokrywania wydatków na te zasiłki (Dz.U. Nr 33 poz. 157 ze zm.) nie stosuje się do spółek prawa handlowego.

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 12 maja 1998 r. sprawy z wniosku Przedsiębiorstwa Produkcji Handlu i Usług „U.-A.” Spółka z o.o. siedzibą w R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w R. o zasiłek chorobowy, na skutek kasacji wnioskodawcy i organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 5 grudnia 1997 r. [...]

1) z m i e n i ł zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym i oddalił apelację Przedsiębiorstwa Produkcji Handlu i Usług „U.-A.” Spółka z o.o. z siedzibą w R. od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 28 maja 1997 r. [...]

2) o d d a l i ł kasację Przedsiębiorstwa Produkcji Handlu i Usług „U.-A.” Sp. z o.o. z siedzibą w R.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z dnia 15 lutego 1996 r. [...] oddalił odwołanie Przedsiębiorstwa Produkcji Handlu i Usług „U.-A.” Sp. z o.o. z siedzibą w R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w R. z dnia 22 czerwca 1995 r., którą zobowiązano Przedsiębiorstwo do zwrotu kwoty 212.202,68 zł z tytułu nienależnie wypłaconych Beacie W., Zbigniewowi M. oraz Grażynie W.-W. zasiłków chorobowych. Sąd ustalił, że uchwałą

wspólników Przedsiębiorstwa z dnia 26 lutego 1994 r. przyznano Dyrekcji Spółki premię w przypadku: spłacenia kredytu, wypracowania zysku lub zwiększenia obrotu w stosunku do 1993 r. o 20%. Zgodnie zaś z postanowieniem § 1 zdanie drugie uchwały zarząd przyzna Dyrekcji premię za miesiąc grudzień 1994 r. w wysokości 100% rocznego wynagrodzenia w przypadku spełnienia wszystkich wyżej wymienionych warunków. W § 2 uchwały postanowiono, że uchwała niniejsza jest jednocześnie regulaminem premiowania dla Dyrekcji Spółki. Uchwałą z dnia 2 stycznia 1995 r. wspólnicy Przedsiębiorstwa przyznali sobie premię za grudzień 1994 r. w wysokości po 27.000,00 zł dla każdego z członków Dyrekcji Spółki. Już następnego dnia po przyznaniu premii Zbigniewowi M. uzyskał on zaświadczenie o czasowej niezdolności do pracy i przebywał na zwolnieniu lekarskim do dnia 30 kwietnia 1995 r., zaś Grażyna W.-W. przebywała na zwolnieniu lekarskim od dnia 5 stycznia 1995 r. do dnia 30 kwietnia 1995 r. Spółka składała w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych deklaracje bezimiennie, wypłacała również zasiłki chorobowe i inne świadczenia z ubezpieczenia społecznego. W toku kontroli przeprowadzonej przez ZUS w Spółce stwierdzono, że do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego Zbigniewa M. i Grażyny W.-W. przyjęto wynagrodzenie zasadnicze za miesiąc grudzień 1994 r. w wysokości 3.100,00 zł oraz premię w wysokości 27.000,00zł. Z kart zasiłków wynika, że Zbigniew M. korzystał z zasiłku chorobowego przez 132 dni w 1994 r., zaś Grażyna W.-W. – 114 dni.

W ocenie Sądu odwołująca się Spółka naruszyła przepis § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 1983 r. w sprawie zasad obliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego oraz pokrywania wydatków na te zasiłki (Dz. U. Nr 33, poz. 157 ze zm.), który ogranicza stosowanie § 8 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia. Z przepisu § 9 ust. 1 rozporządzenia wynika bowiem jednoznacznie, że przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania zasiłku w myśl postanowień układów zbiorowych pracy lub innych przepisów o wynagradzaniu. Z uchwały z dnia 26 lutego 1994 r. i argumentów strony odwołującej się wynika zdaniem Sądu, że autorzy uchwały chcieli zachować prawo do pełnej premii i wliczania premii do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, a zatem podstawę wymiaru zasiłku chorobowego Zbigniewa M. i Grażyny W.-W. stanowiło wynagrodzenie z grudnia 1994 r., tj. 3.100,00 zł.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w pkt II wyroku z dnia 24 maja 1996 r. [...] uchylił zaskarżony rewizją strony powodowej powyższy wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie i przekazał sprawę temu Sadowi do ponownego rozpoznania. W ocenie Sądu spór sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego wlicza się premię wypłaconą członkom kierownictwa Spółki w grudniu 1994 r. Stanowisko Sądu pierwszej instancji, że wypłacona premia podlega wyłączeniu z podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie jest trafne. Z literalnej i celowościowej wykładni przepisu § 9 ust. 1 powołanego rozporządzenia wynika, że użyte w tym przepisie określenie "składników wynagrodzenia" oznacza, zdaniem Sądu, "te elementy składowe wchodzące w skład bieżącego wynagrodzenia za pracę, do których w okresie pobierania zasiłku ubezpieczony nadal zachowuje prawo w myśl obowiązujących w zakładzie pracy zasad wynagradzania wynikających z postanowień układów zbiorowych pracy lub innych przepisów o wynagradzaniu", a zatem premia przyznana w grudniu 1994 r. nie może uchodzić za składnik wynagrodzenia w rozumieniu tego przepisu. Zdaniem Sądu nie została dostatecznie wyjaśniona kwestia, czy zostały spełnione wszystkie przesłanki uprawniające do wypłacenia premii, bowiem w razie spełnienia tych przesłanek w sprawie będą miały zastosowanie przepisy § 8 ust. 2 i 3 rozporządzenia.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z dnia 28 maja 1997 r. [...] oddalił odwołanie Spółki. Sąd na podstawie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości ustalił, że wypłata premii była zasadna. Sąd przyjął, że przepis § 7 ust. 2 rozporządzenia stanowiący, że przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego z tytułu zatrudnienia w zakładach pracy nie będących zakładami uspołecznionymi lub u osób fizycznych uwzględnia się wynagrodzenie, od którego ustalono składki na ubezpieczenie społeczne, jest podstawą do obliczania wysokości zasiłku chorobowego w zakładach pracy, które są, jak skarżące Przedsiębiorstwo, spółkami prawa handlowego. W ocenie Sądu premia wypłacona wspólnikom nie może być traktowana jako premia za grudzień 1994 r., bowiem jest to w istocie premia za cały 1994 r., skoro jej przyznanie było uzależnione od wyników działalności gospodarczej Przedsiębiorstwa w całym 1994 r. W związku z tym należało uznać, że do podstawy wymiaru zasiłków chorobowych wypłaconych wspólnikom powinno wliczyć się wypłacone im w grudniu wynagrodzenie oraz 1/12 premii wypłaconej każdemu ze wspólników według listy plac nr 31/94.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w pkt 1 wyroku z dnia 5 grudnia 1997 r. [...] zmienił pkt I zaskarżonego wyroku i poprzedzającą ten wyrok decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w R. z dnia 22 czerwca 1995 r. w ten sposób, że przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego członkom zarządu Przedsiębiorstwa Produkcji Handlu i Usług "U.-A." Sp. z o.o. w R.: a) Zbigniewowi M. za okres od 3 stycznia 1995 r. do 30 kwietnia 1995 r., b) Grażynie W.-W. za okres od 5 stycznia 1995 r. do 30 kwietnia 1995 r. uwzględnić należy również 1/12 premii wypłaconej im w grudniu 1994 r. i oddalił dalej idącą apelację Spółki. Sąd uznał, że "mimo trafnych ustaleń co do spełnienia przez członków zarządu Spółki warunków do nabycia prawa do premii, Sąd Wojewódzki mimo że w końcowej części uzasadnienia zaskarżonego wyroku zamieścił ocenę prawną tych niewątpliwych ustaleń odpowiadających takiej ocenie prawnej dokonanej przez Sąd Apelacyjny w wyroku uchylającym pierwszy w tej sprawie wyrok Sądu Wojewódzkiego, to jednak wskazania te i odpowiadający im pogląd prawny Sądu Wojewódzkiego nie odpowiadają części decyzyjnej zaskarżonego wyroku." Wbrew zarzutom podniesionym w apelacji premia przyznana członkom zarządu Spółki jest premią roczną, a zatem tylko 1/12 część tej premii powinna być wliczona do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego. Oddalenie apelacji odnosi się również do żądania Spółki zapłaty przez ZUS kwoty 212.168, 68 zł.

Od powyższego wyroku kasacje wniosły obie strony. Powodowa Spółka zaskarżyła wyrok w części oddalającej dalej idącą apelację powoda, tj. pkt 4 sentencji zaskarżonego wyroku zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię § 8 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 1983 r. w sprawie zasad obliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego oraz pokrywania wydatków na te zasiłki przez przyjęcie, że premia przyznana i wypłacona członkom dyrekcji powoda za grudzień 1994 r. nie dotyczy tego miesiąca, lecz całego roku 1994. Wskazując na powyższe podstawy kasacyjne wniosła o zmianę pkt 1 zaskarżonego wyroku i poprzedzającej ten wyrok decyzji ZUS – Oddziału w R. z dnia 22 czerwca 1995 r. w ten sposób, że przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego członkom Zarządu Spółki: a. Zbigniewowi M. za okres od 3 stycznia 1995 r. do 30 kwietnia 1995 r., b. Grażynie W.-W. za okres od 5 stycznia 1995 r. do 30 kwietnia 1995 r. uwzględnić należy całość premii wypłaconej w grudniu 1994 r. ewentualnie 27% tej premii wypłaconej członkom Zarządu za grudzień 1994 r. W ocenie wnoszącej kasację przyjęcie do obliczenia zasiłku chorobowego 1/12 części

premii jest krzywdzące i niezgodne z § 7 i § 8 rozporządzenia oraz “wolą uchwały wspólników.”

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok w części dotyczącej pkt 1 i zarzucając temu wyrokowi naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez przyjęcie, że premia wypłacona członkom dyrekcji Spółki w grudniu 1994 r. nie stanowi składnika wynagrodzenia w rozumieniu § 9 ust. 1 rozporządzenia i zastosowanie przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłków § 8 ust. 2 i 3 tego rozporządzenia. W ocenie organu rentowego premia stanowi składnik wynagrodzenia, zaś przepis § 9 ust. 1 rozporządzenia nie wskazuje na szczególne rozumienie pojęcia “składniki wynagrodzenia”. Celem tego przepisu jest zapobieżenie powstaniu sytuacji, w której osoby korzystające z zasiłków chorobowych pobrałyby premie w pełnej wysokości, a nadto premie te byłyby wliczone do podstawy wymiaru tych zasiłków. Z uchwały wspólników z dnia 26 lutego 1994 r., stanowiącej “regulamin premiowania”, wynika, że osoby uprawnione do premii zachowują prawo do całej premii w okresie pobierania zasiłku chorobowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisem § 9 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 1983 r. w sprawie zasad obliczania zasiłków z ubezpieczenia społecznego oraz pokrywania wydatków na te zasiłki (Dz. U. Nr 33, poz. 157 ze zm.), przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględniono się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania zasiłku w myśl postanowień układów zbiorowych pracy lub innych przepisów o wynagrodzeniu. Do przepisów o wynagrodzeniu w rozumieniu powyższego przepisu należy niewątpliwie uchwała wspólników powodowej Spółki z dnia 26 lutego 1994 r. ustalająca warunki przyznania premii dyrekcji Spółki “za miesiąc grudzień 1994 r.”, która to uchwała, zgodnie z jej § 2 “jest jednocześnie regulaminem premiowania dla Dyrekcji Spółki.” Nie ulega także wątpliwości, że premia przyznana i wypłacona członkom Dyrekcji Spółki jest składnikiem wynagrodzenia tych osób. W związku z tym prawidłowy jest pogląd organu rentowego wyrażony w uzasadnieniu kasacji, że celem przepisu § 9 ust. 1 rozporządzenia jest zapobieżenie sytuacji, w której osoby korzystające z zasiłków chorobowych pobrałyby premie w pełnej wysokości, a nadto premie te byłyby wliczone do podstawy wymiaru tych zasiłków. Jak bowiem trafnie stwierdził

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 lutego 1991 r., II URN 103/90 pracownik korzystający ze zwolnienia z pracy z powodu choroby nie powinien uzyskać korzystniejszych uprawnień w zakresie zasiłku chorobowego, tj. w za okres gdy pracy nie świadczył, w stosunku do uprawnień w zakresie wynagrodzenia za pozostałą część okresu premiowego, gdy pracę wykonywał. Skoro zatem uchwała wspólników Spółki nie wyłączała prawa członków Dyrekcji Spółki do premii za okresy pobierania przez nich zasiłku chorobowego, należy stwierdzić, że premia "za miesiąc grudzień 1994 r." przyznana członkom Dyrekcji Spółki uchwałą wspólników z dnia 2 stycznia 1995 r. nie mogła być uwzględniona przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego i to niezależnie od tego, czy premia ta jest premią miesięczną czy też premią roczną. Należy bowiem stwierdzić, że jeżeli premia stanowi składnik wynagrodzenia, do którego pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania zasiłku chorobowego, a którego nie uwzględnia się przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, to w takiej sytuacji nie stosuje się przepisu § 8 rozporządzenia.

W ocenie Sądu Najwyższego wyrażona w § 9 ust. 1 rozporządzenia zasada, że przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania zasiłku, ma pełne zastosowanie do pracowników zatrudnionych w zakładach pracy będących zakładami nieuspołecznionymi, w tym spółkami prawa handlowego. Pomijając anachroniczność podziału zakładów pracy na zakłady uspołecznione i nieuspołecznione należy stwierdzić, że konsekwencją tego podziału nie może być uprzywilejowanie pracowników "zakładów nieuspołecznionych" w zakresie ustalania podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w odniesieniu do pracowników "zakładów nieuspołecznionych" przez przyjęcie, że tylko tej ostatniej grupie pracowników nie wlicza się do podstawy wymiaru tego zasiłku składników wynagrodzenia, do których zachowują prawo w okresie pobierania zasiłku. W związku z tym należy przyjąć, że przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego z tytułu zatrudnienia w zakładach pracy nie będących "zakładami uspołecznionymi" uwzględnia się wynagrodzenie, od którego ustalono składkę na ubezpieczenie społeczne z wyłączeniem tych składników wynagrodzenia, do których pracownik, w myśl postanowień układów zbiorowych pracy lub innych przepisów o wynagrodzeniu, zachowuje prawo w okresie pobierania zasiłku.

Orzekając jak w sentencji Sąd Najwyższy uznał, że wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 28 maja 1997 r. [...] oddalający odwołanie Spółki odpowiada prawu mimo błędnego uzasadnienia.

=====